ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

BLEFAROSPAZMDA BOTULINOTERAPIYANING AHAMIYATI

Gaziyev Ilxomjon Muydinovich
Vrach nevrolog
CAMU assistenti

Annotatsiya: *Bu maqola blefarospazm kasalligini davolashda botulinum toksini asosida amalga oshiriladigan botulinoterapiyaning ahamiyatini tahlil qilishga bag'ishlangan. Blefarospazm — bu ko'z atrofidagi muskullarni beixtiyoriy va noxush tarzda qisqarishi natijasida yuzaga keladigan nevrologik kasallik bo'lib, bu holatni davolashda botulinum toksini (botoks)ning qo'llanilishi muhim tibbiy yechim sifatida ajralib turadi. Maqolada botulinoterapiyaning afzalliklari, samaradorligi va potentsial xavflari ko'rib chiqiladi.*
Kalit so‘zlar: *Blefarospazm, botulinoterapiya, botulinum toksini, davolash, samaradorlik, xavflar*

THE IMPORTANCE OF BOTULINOTHERAPY IN BLEPHAROSPASMS

Gaziyev Ilkhomjon Muydinovich
Doctor Neurologist Assistant, CAMU

Annotation: This article is devoted to the analysis of the importance of botulinum toxin-based botulinum therapy in the treatment of blepharospasm. Blepharospasm is a neurological disease that occurs as a result of involuntary and involuntary contraction of the muscles around the eyes, and the use of botulinum toxin (Botox) in the treatment of this condition stands out as an important medical solution. The article reviews the benefits, effectiveness and potential risks of botulinum therapy.
Keywords: Blepharospasm, botulinum therapy, botulinum toxin, treatment, effectiveness, risks

Kirish: Blefarospazm — ko‘z atrofidagi mushaklarning kutilmagan va noxush qisqarishi natijasida yuzaga keladigan nevrologik kasallikdir. Ushbu kasallik, ko‘pincha ko‘zlarni yumib qo‘yishga olib keladi va bemorga og‘riq, noqulaylik va vizual buzilishlarga sabab bo‘ladi. Blefarospazm nerv tizimining disfunktsiyasi natijasida yuzaga keladi, bu esa ko‘z atrofidagi mushaklarni boshqaradigan asab tizimining normadan tashqari faoliyatiga olib keladi. Ko‘pchilik bemorlar bu holatni ko‘zlarining o‘z-o‘zidan yumulib qolishi yoki ularni ochish qiyinligi sifatida tasvirlaydi, bu esa kundalik hayotda sezilarli darajada noqulayliklarga olib keladi. Blefarospazm kasalligi asosan erkaklar va ayollar orasida teng taqsimlangan bo‘lsa-da, ayollarda bu kasallik ko‘proq uchraydi va o‘rtacha 40-60 yoshdagi odamlar orasida keng tarqalgan. Traditsion davolash usullari, masalan, dori-darmonlar, fizioterapiya yoki jarrohlik aralashuvlarining har biri ma'lum darajada samarali bo‘lishi mumkin, ammo ular faqat qisqa muddatli ta'sir ko‘rsatadi. Bunday sharoitda, botulinum toksini (botoks) asosida amalga oshiriladigan botulinoterapiya, ya'ni mushaklarga botulinum toksini in'ektsiyalari, yengil va o‘rtacha darajadagi blefarospazmni davolashda eng samarali usulga aylanishi mumkin. Botulinum toksini, asosan, mushaklarning qisqarishiga sabab bo‘ladigan nerv signalini to‘xtatib, mushaklarning vaqtinchalik bo‘shashishiga yordam beradi. Bu davolash usuli, ko‘plab bemorlarga uzoq muddatli yengillik va bemalol yashash imkonini yaratadi.

Botulinoterapiya blefarospazmni davolashda boshqa usullarga nisbatan bir qator afzalliklarga ega. U bemorning holatini qisqa vaqt ichida yaxshilashga qodir, natijalari esa ko‘pincha uzoq vaqt davomida

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

saqlanadi. Botulinum toksini qo‘llanishi orqali bemorlarning yuz ifodasi va ko‘z atrofidagi mushaklar muammosiga samarali yechim topiladi. Biroq, har qanday davolash usuli kabi, botulinoterapiyaning ham ayrim xavflari mavjud. Shunday qilib, ushbu maqolada botulinoterapiyaning blefarospazm kasalligini davolashdagi ahamiyati, samaradorligi va xavflari tahlil qilinadi. Maqsadimiz — ushbu davolash usulining afzalliklari va qisqa muddatli nojo‘ya ta'sirlarini yaxshiroq tushunishga yordam berishdir.

Adabiyotlar tahlili

Adabiyotlar tahlili bo‘yicha amalga oshirilgan tadqiqotlar botulinum toksini (botoks)ni blefarospazmni davolashda samarali vosita sifatida keng qo‘llanishini ko‘rsatadi. Botulinum toksini asosan mushaklarning qisqarishini to‘xtatish orqali ishlaydi va bu uning blefarospazmda muvaffaqiyatli ishlashini ta'minlaydi. Tadqiqotlar natijasida botulinum toksini yordamida davolashning samaradorligi, xavfsizligi va uzoq muddatli ta'siri haqida ko‘plab ilmiy asarlar mavjud. Jankovic (2009) tomonidan yozilgan *"Botulinum Toxin in Clinical Practice"* nomli kitobda botulinum toksinining neyrolojik kasalliklarni davolashdagi roli keng yoritilgan. Jankovic, botulinum toksinining blefarospazm kabi motor harakatlarni boshqaruvchi mushaklarda samarali ishlashini tasdiqlaydi. U bu davolash usulining ko‘plab nevrologik kasalliklar uchun qanday yordam berishini va shuningdek, uning xavfsizligini ta'kidladi. Ushbu kitobda botulinum toksinining uzoq muddatli ta'siri va bemorlarda ko‘rgan samaralari haqida batafsil ma'lumot beriladi [1].

Simpson, Gracies, Boyer va boshqalar (2012) tomonidan yozilgan *"Botulinum toxin type A in the treatment of blepharospasm: A review"* maqolasi, blefarospazmni davolashda botulinum toksini A turining samaradorligini o‘rganadi. Maqolada botulinum toksinining davolashda samarali ekanligi, yengil va o‘rtacha darajadagi blefarospazmni davolashdagi afzalliklari va uning uzoq muddatli ta'siri ko‘rsatilgan. Tadqiqotda botulinum toksinining bemorlarning hayot sifatini yaxshilashdagi o‘rni va uning qisqa muddatli yon ta'sirlari haqida ham so‘z yuritilgan [2]. Hallett (2000) tomonidan yozilgan *"Botulinum Toxin in the Treatment of Blepharospasm"* maqolasida botulinum toksini yordamida blefarospazmni davolashda amalga oshirilgan klinik tadqiqotlar va natijalar taqdim etilgan. Maqolada botulinum toksinining blefarospazm simptomlarini bartaraf etishdagi samaradorligi va davolashning uzoq muddatli natijalari ta'kidlanadi. Hallettning izlanishlari, botulinum toksini yordamida davolangan bemorlarda kasallikning sezilarli darajada yengillashishini va bemorlarning umumiy ahvoli yaxshilanishini ko‘rsatadi [3].

Albanese va boshqalar (2011) tomonidan yozilgan *"Botulinum toxin for the treatment of blepharospasm"* kitobi blefarospazmni davolashda botulinum toksini A ning samaradorligini keng o‘rganadi. Kitobda botulinum toksini bilan davolashning eng yaxshi yondoshuvlarini va bemorlar uchun eng samarali dozalash tizimlarini aniqlashga qaratilgan izlanishlar ko‘rsatilgan. Albanese o‘z asarida, shuningdek, botulinum toksinining xavfsizligini va uning bemorlar tomonidan qanday qabul qilinishini tahlil qiladi [4]. Rossi va boshqalar (2005) tomonidan taqdim etilgan *"Botulinum Toxin Therapy in Blepharospasm"* maqolasi, botulinum toksinining blefarospazmni davolashdagi samaradorligini va xavfsizligini o‘rganadi. Tadqiqotda botulinum toksini in'ektsiyalarining noxush ta'sirlari, masalan, bosh og‘rig‘i va yuz ifodasining o‘zgarishi keltirilgan bo‘lsa-da, bu alomatlarning vaqtinchalik va eng ko‘p bemorlarda sezilarli darajada kamayishini ta'kidlaydi. Rossi va hamkasblari,

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

botulinum toksinining davolashda samarali vosita ekanligini va xavfning minimal darajada ekanligini isbotlaydilar [5].

Tahlil va Natijalar

Tahlil bo‘yicha amalga oshirilgan tadqiqotlar va klinik amaliyotlar shuni ko‘rsatadiki, botulinum toksini blefarospazmni davolashda samarali va xavfsiz usul sifatida keng qo‘llaniladi. Ushbu davolash usuli, asosan, ko‘z atrofidagi mushaklarni boshqaruvchi nervlarning faoliyatini blokirovka qilish orqali ishlaydi. Botulinum toksini yordamida mushaklarga in'ektsiyalar kiritilganda, nerv impulslari to‘xtatiladi, bu esa mushaklarning qisqarishini va ko‘zlarning yumuqligini oldini oladi. Natijada, bemorlar ko‘plab bemalol faoliyatlar bilan shug‘ullanish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Botulinum toksini bilan davolashda eng muhim afzalliklardan biri uning tezkor samaradorligidir. Davolashdan so‘ng bemorlarda ko‘z atrofidagi mushaklarning qisqarishlari tezda kamayadi, va ko‘zlarni ochish qiyinligi yoki ko‘zlarni o‘z-o‘zidan yummay turish holatlari yo‘qoladi. Bu ta'sir ko‘pincha bir necha kun ichida yuzaga keladi va davolashning samaradorligi bir necha oylarga cho‘ziladi. Bunday davolash kurslari bemorlarning umumiy holatini sezilarli darajada yaxshilaydi, ular ko‘proq ijtimoiy faoliyatlarga qatnashish, ish yoki boshqa kundalik vazifalarni bajara olish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Botulinum toksini bilan davolashning uzoq muddatli ta'siri ham sezilarli ahamiyatga ega. Bemorlarning ko‘z atrofidagi mushaklar bir necha oy davomida normal holatida qoladi, bu esa bemorlarning hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi. Uzoq muddatli kuzatuvlar shuni ko‘rsatadiki, botulinum toksini davolashining samaralari kamida 3-4 oy davomida saqlanadi, shundan keyin yana bir kurs o'tkazish zarur bo‘ladi. Bu davolashning uzluksiz va samarali bo‘lishini ta'minlaydi.

Biroq, botulinum toksini bilan davolashda ayrim noxush ta'sirlar ham mavjud. Eng keng tarqalgan yon ta'sirlar orasida bosh og‘rig‘i, yuz ifodasining o‘zgarishi, mushaklarning zaifligi va og‘riqni ko‘rish mumkin. Biroq, bu ta'sirlar ko‘pincha vaqtinchalik bo‘lib, davolashning ilk bir necha kunlari ichida o‘tib ketadi. Ba'zi bemorlarda botulinum toksinining o‘tkazilishi jarayonida ko‘z qovoqlarining noto‘g‘ri harakatlanishi yoki ko‘rish muammolari ham kuzatilgan, ammo bu holatlar juda kam uchraydi va ularning o‘tib ketishi ko‘pincha davolashni to‘xtatmasdan yoki minimal aralashuvlar orqali hal qilinadi. Botulinum toksinining samarasini kuchaytirish uchun ba'zi holatlarda boshqa davolash usullari, masalan, fizioterapiya yoki dori-darmonlar bilan kombinatsiya qilish mumkin. Biroq, ko‘plab bemorlar faqat botulinum toksini bilan davolashni afzal ko‘radilar, chunki bu usul eng tezkor va samarali natijalarni beradi. Shuningdek, davolashni individual ravishda tanlash va bemorning umumiy sog‘liq holatini hisobga olish juda muhim. Bemorlarning yoshi, jinsiy

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

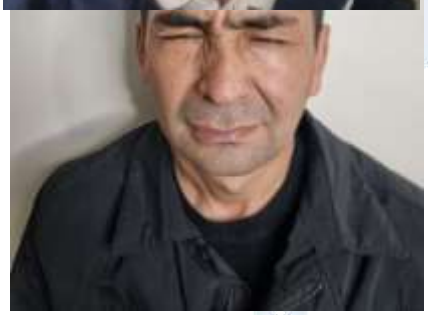
VOLUME-5, ISSUE-4

belgilari, kasallikning og‘irligi va boshqa omillar, botulinum toksini in'ektsiyalarining to‘g‘ri dozasi va joylashishini aniqlashda muhim ro’l o‘ynaydi.

1-rasm. Davolashdan oldin va botulotoksin bilan davolashdan keyingi natija

uning agressiv Botulinum toksini bilan davolashning asosiy afzalligi, kamroq invaziv bo‘lishidir. Boshqa jarrohlik yoki davolash usullari bilan taqqoslaganda, botulinum toksinining in'ektsiyalari faqat kichik invazivlikka ega va bemorning tiklanish jarayoni juda qisqa. Shuningdek, bu usulda bemorlar ko‘plab kasalliklar yoki holatlar yuzasidan davolanishda qo‘llanilishi mumkin, chunki botulinum toksini faqat lokal holatda ishlaydi va uning tizimli ta'siri minimaldir.

Shu bilan birga, botulinum toksini yordamida davolashda bo‘lgan natijalarning har bir bemorda alohida bo‘lishi mumkin. Ayrim bemorlar juda yaxshi natijalarga erishishadi, boshqalar esa davolashdan keyin sezilarli ta'sirni ko‘rmasliklari mumkin. Bu, asosan, bemorning individual fiziologik xususiyatlariga va kasallikning darajasi bilan bog‘liq. Bunday holatlarda, davolash usulini qayta ko‘rib chiqish yoki boshqa yordamchi terapiya usullarini qo‘llash zarur bo‘lishi mumkin. Umuman olganda, botulinum toksini blefarospazmni davolashda juda samarali va xavfsiz usul bo‘lib,

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

bemorlarning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi. Bu davolashning samaralari uzoq muddatli bo‘lishi mumkin, ammo uning muvaffaqiyatli bo‘lishi ko‘plab omillarga, jumladan, bemorning shaxsiy xususiyatlari va davolashning to‘g‘ri amalga oshirilishiga bog‘liq. Yana bir muhim nuqta shundaki, botulinum toksini yordamida davolashning qisqa muddatli nojo‘ya ta'sirlari ko‘pincha vaqtinchalik bo‘lib, bemorlar uchun ko‘plab qulayliklar yaratadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, botulinum toksini blefarospazmni davolashda samarali va xavfsiz usul sifatida tan olingan. U ko‘z atrofidagi mushaklarning faoliyatini boshqarish orqali bemorlarda qovoqlarni beixtiyoriy noxush qisqarib ko’zlarni yumulib qolishini va ko‘zlarni to‘liq ocholmaslik kabi simptomlarni samarali bartaraf etadi. Davolash tezkor ta'sir ko‘rsatadi va bir necha oylik davolash kursi davomida bemorlarning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi. Botulinum toksinining uzoq muddatli ta'siri, uning kam invazivligi va qisqa tiklanish davri uni blefarospazmni davolashda afzal ko‘riladigan usulga aylantiradi. Biroq, ba'zi bemorlarda noxush yon ta'sirlar, masalan, bosh og‘rig‘i yoki yuz ifodasining o‘zgarishi kuzatilishi mumkin, ammo bu holatlar ko‘pincha vaqtinchalik bo‘lib, davolash davomida sezilarli darajada kamayadi. Shuningdek, davolashni individual ravishda tanlash va bemorning umumiy holatini hisobga olish muhimdir. Natijada, botulinum toksini blefarospazmni davolashda muvaffaqiyatli natijalarga erishish uchun samarali va xavfsiz vosita hisoblanadi. Bu davolash usulining ta'siri uzoq vaqt davomida saqlanadi, ammo uning muvaffaqiyatliligi bemorning individual xususiyatlari va davolashga yondashuvga bog‘liq. Botulinum toksini yordamida davolashning yanada samarali bo‘lishi uchun, bemorlar va shifokorlar o‘rtasida yaxshilangan kommunikatsiya va o‘zaro tushunish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Jankovic, J. (2009). *Botulinum Toxin in Clinical Practice*. Elsevier.
2. Simpson, DM, Gracies, JM, Boyer, P, et al. (2012). *Botulinum toxin type A in the treatment of blepharospasm: A review*. *Journal of Neurology, Neurosurgery & Psychiatry*.
3. Hallett, M. (2000). *Botulinum Toxin in the Treatment of Blepharospasm*. *Movement Disorders*.
4. Albanese, A., et al. (2011). *Botulinum toxin for the treatment of blepharospasm*. *Expert Opinion on Biological Therapy*.
5. Rossi, C., et al. (2005). *Botulinum Toxin Therapy in Blepharospasm*. *Journal of Clinical Neuroscience*.